

แบบฟอร์มการเขียนวิชาเรียงความแก้กระทู้ธรรม ธรรมศึกษาชั้นเอก

เลขที่.....

ประโยคนักธรรมชั้น.....

วิชา.....

สอบในสนามหลวง

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

๑

๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐

๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐

๐๐

๐๐๐

บัดนี้จักได้บรรยายขยายความตามธรรมภาษิตที่ได้ลิขิตไว้ ณ เบื้องต้น เพื่อเป็นแนวทาง
แห่งการประพฤติปฏิบัติของสาธุชนผู้ใคร่ในธรรมสืบไป

อธิบายความว่า (หรือใช้ "อธิบายว่า,ดำเนนความว่า" ก็ได้).....

.....นี้สมด้วยภาษิตที่มาใน.....ความว่า

๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐

๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐

๐๐๐

๐๐๐

อธิบายความว่า (หรือใช้ "อธิบายว่า,ดำเนนความว่า" ก็ได้).....

.....นี้สมด้วยภาษิตที่มาใน.....ความว่า

๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐

๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐

๐๐๐

๐๐๐

อธิบายความว่า (หรือใช้ "อธิบายว่า,ดำเนนความว่า" ก็ได้).....

.....นี้สมด้วยภาษิตที่มาใน.....ความว่า

๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐

๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐

๐๐๐

๐๐๐

อธิบายความว่า (หรือใช้ "อธิบายว่า,ดำเนนความว่า" ก็ได้).....

สรุปความว่า (หรือใช้ "รวมความว่า,ประมวลความว่า" ก็ได้).....

สมด้วยภาษิตที่ได้ลิขิตไว้ ณ เบื้องต้นว่า

๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐

๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐

๐๐๐

๐๐๐

มีอรรถาธิบายดังได้พรรณามาด้วยประการฉะนี้.

๒

๓

๔

๕

๖

๗

๘

ตัวอย่างการเขียนกระทู้ นักรรรมชั้นเอก แบบที่ ๑

อิธ โสจติ เปจฺจ โสจติ

ปาปการี อุกฺกยตุล โสจติ

โส โสจติ โส วิหฺลญฺติ

ทิสฺวา กมฺมกิลฺลิตฺตมฺมตฺตโน.

ผู้ทำบาป ย่อมเศร้าโศกในโลกนี้ ละไปแล้วก็เศร้าโศก ชื่อว่าเศร้าโศกในโลกทั้งสอง

เขาเห็นกรรมอันเศร้าหมองของตน จึงเศร้าโศกและเดือดร้อน

บัดนี้จักได้บรรยายขยายความตามธรรมเนียมที่ได้ลิขิตไว้ ณ เบื้องต้น เพื่อเป็นแนวทาง

แห่งการประพฤติปฏิบัติของสาธุชนผู้ใคร่ในธรรมสืบไป

อธิบายความว่า ผู้ทำบาป ย่อมเศร้าโศกในโลกนี้ นั้น การกระทำบาปของบุคคล

สามารถทำได้ ๓ ทาง คือ ทางกาย เรียกว่า กายทุจริต๑, ทางวาจา เรียกว่า วจีทุจริต๑ และทางใจ

เรียกว่า มโนทุจริต๑ รวมเรียกว่า ทุจริต ๓ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า อุกุศลกรรมบถ ๑๐

กายทุจริต คือ ความประพฤติชั่วทางกาย แบ่งออกได้อีก ๓ อย่าง คือ การฆ่าสัตว์๑, การลักทรัพย์๑ และการประพฤตินอกใจในกาม๑

วจีทุจริต คือ ความประพฤติชั่วทางวาจา แบ่งออกได้อีก ๔ อย่าง คือ การพูดปด๑, การพูดส่อเสียด๑, การพูดคำหยาบ๑ และการพูดเพื่อเจ้า๑

มโนทุจริต คือ ความประพฤติชั่วทางใจ แบ่งออกได้อีก ๓ อย่าง คือ โลภอยากได้ของเขา๑ พยาบาทปองร้ายเขา๑ และเห็นผิดจากคลองธรรม๑

การประพฤติทุจริต ๓ หรืออกุศลกรรมบถ ๑๐ ดังกล่าว ย่อมทำให้เกิดความทุกข์เดือดร้อนแก่ผู้อื่น และยอมนำความทุกข์เดือดร้อนมาสู่ตนในโลกนี้ด้วย มีการฆ่าล้างแค้นกัน หากถูกจับได้ ต้องถูกดำเนินคดีทางกฎหมาย มีการจำคุก เสียชื่อเสียง หมดอานาคต เป็นต้น การลักลอบเป็นคู่กับภรรยาหรือบุตรผู้อื่น ย่อมสร้างความโกรธแค้น นำไปสู่เหตุการณ์ฆ่ากันในที่สุด คำพูดประจูดคาบสองคม หากผู้พูดไม่คิดให้ดีก่อนพูดอาจก่อศัตรู หรือสร้างความเกลียดชังให้เกิดขึ้นกับผู้อื่น โดยไม่รู้ตัวและก่อให้เกิดโทษภัยแก่ตนได้ แม้แต่ความคิดหากคิดผิดหรือตั้งใจไว้ผิดทางย่อมทำให้ใจเศร้าหมองในเบื้องต้น และผลลัดดันออกมาเป็นการกระทำทางกายและวาจาที่เป็นความชั่วเร็วได้ในที่สุด

ผู้ทำบาปเศร้าโศกในโลกนี้แล้ว ละโลกไปแล้วก็เศร้าโศกอีก ชื่อว่าเศร้าโศกในโลกทั้งสองนั้น เพราะจิตใจเศร้าหมองจากการกระทำทุจริต ๓ หรืออกุศลกรรมบถ ๓ นั้นนั่นเอง ภาพอกุศลกรรมอันเป็นบาปเหล่านั้นจะมาปรากฏให้เห็นเป็นกรรมนิมิตก่อนตาย จิตย่อมเศร้าหมอง คตินิมิตอันเศร้า

หมองย่อมมาปรากฏให้เห็น เป็นทุกคติ ผู้ทำบาปนั้นย่อมเสว้าโศกลิ้นกาลนานเพราะกรรมอันชั่วช้านั้น
ที่ตนได้ทำไว้แล้วในโลกนี้ **นี้สมด้วยภาษิตที่มาใน สังยุตตนิกาย สคาทวรรค ความว่า**

ยาทิล ฺวปเต พิช	ตาทิล ฺลเก ผล
กฺลฺยาณการี กฺลฺยาณ	ปาปการี จ ปาปก
บุคคลหว่านพืชเช่นใด ย่อมได้ผลเช่นนั้น	
ผู้ทำกรรมดี ย่อมได้ผลดี ผู้ทำกรรมชั่ว ย่อมได้ผลชั่ว ๆ	

อธิบายความว่า บุคคลหว่านพืชเช่นไร ย่อมได้ผลเช่นนั้น ผู้ทำกรรมดี ย่อมได้ผลดี ผู้ทำกรรมชั่ว ย่อมได้ผลชั่ว เปรียบดังชาวไร่ปลูกถั่ว ย่อมได้ผลผลิตเป็นถั่วดังที่ตนได้หว่านลงไปใร
นั้น จะเพียรอ่อนวอนหรือภาวนาให้ถั่วกลายเป็นงาขึ้นเป็นไปไม่ได้ นี้ก็เช่นเดียวกับ ความสุขหรือทุกข์
ที่บุคคลได้สั่งสมไว้แล้ว บุคคลผู้สั่งสมบาปอกุศลย่อมได้รับผลเป็นความทุกข์ เดือดร้อน ลำบากขัดสน
แม้จะเพียรอ่อนวอน บวงสรวงเทพเจ้าทั้งหลายให้ชีวิตของตนดีขึ้น สุขสบายขึ้น ก็ไม่สามารถประสบ
ความสุขสมหวังได้ ส่วนผู้สั่งสมบุญกุศลไว้ดีแล้ว แม้ไม่หวังความสุขสมหวังใดๆ เขาย่อมประสบ
สุขสมหวังได้โดยไม่ต้องอ่อนวอน บวงสรวงใดๆ

แต่ก็เชื่อว่าผู้ประสบทุกข์เจ็ญเพราะวิปากกรรมเก่าที่ตนก่อไว้ในอดีตนั้นจะไม่อาจเปลี่ยนแปลงได้ หากได้พบสัจบุรุษ ได้ฟังคำสั่งสอนของท่าน ตั้งอยู่ในศรัทธา มีโยนิโสมนสิการ น้อมนำมา
ประพฤติปฏิบัติโดยชอบ ขยันหมั่นเพียรในสัมมาอาชีพ หมั่นสั่งสมบุญกุศลอยู่เนืองนิจ ย่อมสามารถ
ผลิกฟื้นชีวิตที่ทุกข์เจ็ญนั้นให้ประสบสุขได้ตามอัธยา คุณนำหยดลงในหม้อที่ละลายย่อมเต็มเปี่ยมได้
ฉนั้น เพราะกรรมดีหรือกรรมชั่วที่ตนได้สั่งสมไว้นั้นจะเป็นประจักษ์ที่พึงของตนทั้งในโลกนี้และโลก

หน้า **นี้สมด้วยธรรมภาษิตที่มาใน ขุททกนิกาย ธรรมบท ความว่า**

อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ	โก หิ นาโถ ปโร ลียา
อตฺตนา หิ สฺวทฺตเตน	นาถํ ลภติ ทฺลลภ
ตนแล เป็นที่พึ่งของตน คนอื่นใครเล่า จะเป็นที่พึ่งได้	
ก็บุคคลมีตนฝึกดีแล้ว ย่อมได้ที่พึ่งที่หาได้โดยยาก ๆ	

อธิบายความว่า ตนเป็นที่พึ่งแห่งตนนั้น ในที่นี้หมายถึง "กรรม" คือ การกระทำที่
ตนได้กระทำไว้ในโลกนี้ ไม่ว่าดีหรือชั่ว ย่อมส่งผลในอนาคตโดยแน่แท้ บุคคลสั่งสมบุญกุศลไว้แล้ว
ในโลกนี้ บุญกุศลที่ตนกระทำไว้นั้นแหละจะเป็นที่พึ่งของบุคคลนั้นทั้งในโลกนี้และโลกหน้า ให้
ประสบแต่ความสุขความสำเร็จ บุคคลทำกรรมชั่วไว้ วิปากแห่งบาปอกุศลย่อมเป็นที่พึ่งของเขา

ให้พบแต่ความทุกข์ยากลำบากลำบากยาวนาน

บุคคลมีตนฝึกดีแล้ว ย่อมได้สิ่งที่พึงใจโดยยาก นั่นคือพระนิพพาน เป็นที่พึงอันเกษมยิ่ง
ทุกชีวิตต่างปรารถนาสุข เกลียดทุกข์โดยถ้วนหน้า แต่ตราบไคที่ยังไม่หมดกิเลสก็ยังคงเวียนว่าย
ตายเกิดอยู่ในวัฏฏสงสาร ที่มีสุขระคนทุกข์กันไป ไม่ยั่งยืน หากปรารถนาสุขนิรันดร์ในพระนิพพาน
แล้วไซ้ร้ บุคคลต้องหมั่นสั่งสมบุญกุศลเป็นเสบียงเดินทางไป และฝึกฝนอบรมตนเองตามหลักของ
มรรคมืองค์แปด อันประกอบด้วย สัมมาทิฐิ๑, สัมมาสังกัปปะ๑, สัมมาวาจา๑, สัมมาอาชีวะ๑,
สัมมากัมมันตะ๑, สัมมาวายามะ๑, สัมมาสติ๑, สัมมาสมาธิ๑ ย่นย่อแล้วเหลือ ๓ คือ ศีล สมาธิ ปัญญา
เมื่อเพียรฝึกฝนตนตามหลักแห่งไตรสิกขา นี้ อย่างไม่ย่อท้อแล้วไซ้ร้ ย่อมลุลถึงฝั่งพระนิพพานแดนเกษม
ได้โดยไม่ช้านาน **นี้สมดังธรรมภาษิตที่มานิ** ขุททกนิกาย ธรรมบท **ความว่า**

โย จ วสุตตํ ชีเว	กุสิโต หินวีริโย
เอกาหํ ชีวิตํ เสยฺโย	วิริยํ อารภโต ทพฺพํ.
ผู้เกียรจรรัน มีความเพียรเลว	พึงเป็นอยู่ตั้งร้อยปี
ส่วนผู้ปรารถนาความเพียรมั่นคง	มีชีวิตอยู่เพียงวันเดียว ประเสริฐกว่า ฯ

อธิบายความว่า ผู้เกียรจรรัน มีความเพียรเลวนั้น ได้แก่ ผู้ประมาทในโลก ปล่อยตัว
ปล่อยใจให้พลัดพลัดอยู่ในเหยื่อล่อแห่งมาร อันได้แก่ กามคุณ ๕ คือ รูป รส กลิ่น เสียง โสรัฐัพพะ
อันไม่ยั่งยืน มีสุขน้อย มีโทษมาก บุคคลเหล่านั้นแม้ดำรงอยู่ตั้งร้อยปีก็เปล่าประโยชน์ กล่าวคือ
ว่างเปล่าจากประโยชน์ทั้งในโลกนี้ ประโยชน์ในโลกหน้าคือสวรรค์ และประโยชน์อย่างยั้งคือพระนิพพาน
หากประมาทแล้วยังประกอบกรรมชั่วผิดศีล ผิดธรรมเป็นประจำ เพียงเพราะความสุขเล็กๆน้อยๆของตน
แล้ว เขาเหล่านั้นมีชีวิตอยู่นานก็เพื่อความทุกข์เดือดร้อนทั้งแก่ตนเองและผู้อื่นโดยแท้ แม้มีชีวิตอยู่นาน
เพียงใดก็ยั้งห่างจากประโยชน์ทั้งหลายเพียงนั้น ละโลกแล้วย่อมเข้าถึงทุกคติ วินิบาต นรก เปรต อสุรกาย
ต้องทุกข์เดือดร้อนสิ้นกาลนาน

ส่วนผู้มีชีวิตอยู่เพียงวันเดียวประเสริฐกว่า เพราะบุคคลนั้นจะไม่ว่างเปล่าจากประโยชน์
ทั้งในโลกนี้ โลกหน้า และประโยชน์อย่างยั้งเลย ความเพียรนั้นย่อมไม่ไร้ผล ในโลกนี้เขาย่อมเป็นที่
ชื่นชมของบัณฑิตทั้งหลาย ละบาปอกุศล สั่งสมบุญกุศลเต็มที และขัดเกลากิเลสในใจตนให้เบาบางลง

หากยังไม่หมดกิเลสย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ เป็นที่พำนักพักพิงในระหว่างทาง ความเพียรนั้นยัง
สั่งสมเป็นนิสัยวาสนาบาร์มีต่อไปในภพเบื้องหน้า ให้เป็นผู้ปฏิบัติสะดวก บรรลุเร็ว หากความเพียรนั้น
ถึงขีดถึงขั้น ก็สามารถพาถึงฝั่งอันเกษม ได้บรรลุมรรคผล นิพพาน ในปัจจุบันชาติทีเดียว เช่นเดียวกับ
พระพาหิยะ ที่ได้ประกอบความเพียรไว้ดีแล้วในอดีตชาติ ครั้งได้ฟังธรรมจากพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
แม้เพียงโดยย่อก็สามารถบรรลุอรหัตผลได้ และนิพพานไปในวันเดียวกันนั่นเอง

สรุปความว่า กรรมย่อมเป็นตัวจำแนกสัตว์ทั้งหลาย ให้ดี-เลวต่างหากกัน กรรมจึงเป็น
ที่พึ่งของสัตว์ทั้งหลาย ทั้งในโลกนี้ โลกหน้า ผู้ปรารถนาความสุขจึงต้องหมั่นสั่งสมบุญกุศลอยู่เนื่องนิจ
ผู้ประมาทมัวเมาอยู่ในเหยื่อล่อของมาร ย่อมละประโยชน์ตนไปอย่างน่าเสียดาย หากประกอบอกุศลกรรม
ไว้ จิตใจย่อมเศร้าหมองได้ชื่อว่าผู้ทำบาป เขาย่อมเศร้าโศกเพราะการกระทำ หรือกรรมชั่วนั้น ทั้งใน
ปัจจุบัน และในอนาคต แม้ละโลกไปแล้วย่อมถึงความเศร้าโศก ทุกข์ทรมานสิ้นกาลนาน
นี้สมด้วยธรรมภาษิตที่ได้ลิขิตไว้ ณ เบื้องต้นนั้นว่า

อิธ โสจติ เปจฺจ โสจติ

ปาปการี อุกฺขยตุถฺ โสจติ

โส โสจติ โส วิหณฺณฺยติ

ทิสฺวา กมฺมกิลฺยฺฐมฺตฺตโน.

ผู้ทำบาป ย่อมเศร้าโศกในโลกนี้ ละไปแล้วก็เศร้าโศก ชื่อว่าเศร้าโศกในโลกทั้งสอง
เขาเห็นกรรมอันเศร้าหมองของตน จึงเศร้าโศกและเดือดร้อน

มีอรรถาธิบายดังได้พรรณนามาด้วยประการฉะนี้ ฯ

ตัวอย่างการเขียนกระทู้ นักรรณชั้นเอก แบบที่ ๒

อุปมาพราต ฤกษ์

ปมาเท ทยทสุลี วา

อกพุโพ ปริหานาย

นิพพานสุเสว สนฺติเก.

ภิกษุยินดีในความไม่ประมาท หรือเห็นภัยในความประมาท

ย่อมเป็นผู้ไม่ควรเพื่อจะเสื่อม (ชื่อว่า) อยู่ใกล้นิพพานเทียว.

บัดนี้จักได้บรรยายขยายความตามธรรมภาษิตที่ได้ลิขิตไว้ ณ เบื้องต้น เพื่อเป็นแนวทางแห่งการประพฤติปฏิบัติของสาธุชนผู้ใคร่ในธรรมสืบไป

อธิบายความว่า

ยินดีในความไม่ประมาท หรือ เห็นภัยในความประมาท นั้น

ความประมาทเป็นหนทางแห่งความตาย ผู้ที่ตั้งตนอยู่ในความประมาทนั้นได้ชื่อว่าเป็นคนที่ตายไปแล้ว จากประโยชน์ทั้งหลาย ทั้งประโยชน์ในชาตินี้ ประโยชน์ในชาติหน้า และประโยชน์อย่างยิ่งคือพระนิพพาน การมีชีวิตอยู่ของบุคคลเหล่านั้นเป็นไปเพื่อความสูญเปล่าและความเสื่อมถอย บุคคลผู้ตั้งตนอยู่ในความไม่ประมาท อีกทั้งเห็นภัยในความประมาทแล้ว เขาเหล่านั้นย่อมใช้วันคืนที่ล่วงไปเพื่อการสั่งสมบุญบารมีแต่เพียงประการเดียว มีการทำทาน รักษาศีล เจริญภาวนา เป็นต้น ได้ชื่อว่าหว่านพืชพันธุ์ดีลงในไร่นา ผลแห่งกรรมดีเหล่านั้นย่อมผลิดอกออกผลอันน่าชื่นใจให้กับบุคคลเหล่านั้นทั้งในชาตินี้ ชาติหน้า และยังสั่งสมเป็นอุปนิสัยแห่งมรรค ผล นิพพาน ต่อไปในอนาคตอีกด้วย

นี้สมด้วยภาษิตที่มานี้ สังยุตตนิคาย สคาทวรรค ความว่า

ยาทิสํ วปะเต พิชํ

ตาทิสํ ลภเต ผลํ

กสุยานการี กสุยานํ

ปาปการี จ ปापक.

บุคคลหว่านพืชเช่นใด ย่อมได้ผลเช่นนั้น

ผู้ทำกรรมดี ย่อมได้ผลดี ผู้ทำกรรมชั่ว ย่อมได้ผลชั่ว ฯ

อธิบายความว่า

บุคคลหว่านพืชเช่นใด ย่อมได้ผลเช่นนั้น คือ บุคคลปลูกถั่วย่อมได้ถั่ว

ปลูกงาย่อมได้งา การที่ปลูกถั่วแล้วจะได้งา หรือ ปลูกงาแล้วออกผลเป็นถั่วนั้น เป็นไปไม่ได้ กรรมที่บุคคลสั่งสมเอาไว้แล้วก็เช่นกัน ทั้งกรรมดีและกรรมชั่ว ย่อมเกิดเป็นวิบากดีและชั่วรอเจ้าของผู้สร้างกรรมนั้นๆ ไว้แล้วในเบื้องหน้า ไม่อาจลบล้าง หรือ ถ่ายโอนให้ใครรับวิบากแห่งกรรมนั้นแทนตนได้ บุคคลนั้นย่อมรับเอาผลบุญ และบาปนั้นไปด้วยตัวเอง

ดังนั้น บุคคลผู้รักตนเอง อยากให้ตนเองประสบแต่ความสุข ความสำเร็จในชีวิต ไม่ตกต่ำ

เป็นธรรมดา บุคคลนั้นพึงสร้างที่พึงให้แก่ตน ด้วยการสั่งสมแต่บุญกุศลไว้ให้มากๆ บุญนั้นแหละจะเป็นที่พึงให้แก่ตนทั้งในชาตินี้และชาติหน้า อีกทั้งบุญยังเกื้อหนุนคำจูนไปจนถึงพระนิพพานอีกด้วย

นี้สมด้วยธรรมภาษิตที่มานี้ ขุททกนิกาย ธรรมบท ความว่า

อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ	โก หิ นาโถ ปโร ลียา
อตฺตนา หิ สุตฺตุน	นาถํ ลภติ ทูลลภํ.
ตนแล เป็นที่พึงของตน คนอื่นใครเล่า จะเป็นที่พึงได้	
ก็บุคคลมีตนฝึกดีแล้ว ย่อมได้ที่พึงที่หาได้โดยยาก ฯ	

อธิบายความว่า คนเป็นที่พึงแห่งตนนั้น "ตน" คือ กรรมที่ตนสั่งสมไว้นั่นเอง ส่วนที่พึงนั้นคือ วิบาก หรือผลแห่งกรรมนั้น ที่สั่งสมไว้ ไม่ว่าจะดีหรือชั่ว ย่อมให้ผลแก่เจ้าของ บุคคลหวังที่พึงแก่ตนในโลกนี้พึงพร้อมด้วยความหมั่นเพียรในสัมมาอาชีวะ รู้จักเก็บ รู้จักใช้ทรัพย์สมบัติที่หามาได้ คบมิตรที่ดี และเลี้ยงชีวิตให้เหมาะสมกับฐานะของตน เพียงเท่านั้นก็สามารถสร้างประโยชน์ชาตินี้ให้ตนมีความสุขได้ไม่ยาก และถ้าบุคคลหวังความสุขในชาติหน้าก็ต้องฝึกตนให้มีศรัทธา มีศีล หมั่นบริจาค และสั่งสมบุญญาเห็นชอบไว้ให้มาก เขาละโลกไปย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ และหากบุคคลหวังสุขอย่างยิ่ง อันเป็นสุขนิรันดร์แล้วไซ้ พึงหมั่นฝึกฝนอบรมกายและใจของตนด้วยทางแห่งอริยมรรคมีองค์ ๘ ซึ่งย่อลงเหลือไตรสิกขา ๓ คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งต้องอาศัยความอดทน ความขยันหมั่นเพียร ไม่เกียจคร้านอย่างต่อเนื่องทุกๆวัน จึงจะลุล่วงมรรคผล นิพพาน ที่เป็นบรมสุข ดังที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ในมหาสติปัฏฐานสูตรว่า บุคคลประกอบความเพียรในสติปัฏฐาน ๔ อย่างนาน ๗ ปี อย่างน้อย ๗ วัน ก็จะสามารถบรรลุมรรคผล นิพพาน ได้ หรือถ้าหากไม่บรรลุมรรคผลนิพพานในชาตินี้ ก็จะเป็นนิสัยสั่งสมให้บรรลุมรรคผล นิพพานในชาติต่อไป ดังนั้น ความเพียรจึงเป็นหัวใจสำคัญนำไปสู่ความสุข และความสำเร็จทุกประการ ตั้งแต่ชาตินี้ ชาติหน้า จนกระทั่งถึงนิพพานบรมสุข

นี้สมดังธรรมภาษิตที่มานี้ ขุททกนิกาย ธรรมบท ความว่า

โย จ วสุสฺสตํ ชีเว	กุสิโต หินวีริโย
เอกาหํ ชีวิตํ เสยฺโย	วีริยํ อารภโต ทพฺพหํ.
ผู้เกียจคร้าน มีความเพียรแล้ว พึงเป็นอยู่ตั้งร้อยปี	
ส่วนผู้ปรารถนาคความเพียรมั่นคง มีชีวิตอยู่เพียงวันเดียว ประเสริฐกว่า ฯ	

อธิบายความว่า ผู้เกียจคร้าน มีความเพียรแล้ว เป็นอยู่ตั้งร้อยปี ก็เปล่าประโยชน์ เพราะบุคคลเช่นนั้น ได้ชื่อว่าตั้งตนอยู่ในความประมาท ไม่เห็นโทษภัยของความประมาท จึงปล่อยกาย ปล่อย

ใจของตนไปตามกระแสแห่งกิเลส ชีวิตของบุคคลเช่นนั้นจึงเป็นไปเพื่อจมจ่อมวนเวียนอยู่ในสังสารวัฏฏ์ ไม่มีวันจบสิ้น พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสไว้ว่า การเกิดนั้นเป็นทุกข์ ผู้เกิดบ่อยๆก็ทุกข์บ่อยๆ อีกทั้งการเกิดมาย่อมสร้างบาปเวรไว้มาก ยิ่งบุคคลผู้ประมาทและโง่เขลานั้นมีชีวิตอยู่นานก็ยิ่งสั่งสมบาปให้ตนต้องได้รับผลเป็นความทุกข์ทรมานสิ้นกาลนาน ส่วนบุคคลผู้ไม่ประมาทเห็นโทษภัยในความประมาทเร่งประกอบความเพียรในอริศีล อริจิต อธิปัญญา เขาย่อมได้ชื่อว่าได้สร้างประโยชน์ทั้งในชาตินี้ ชาติหน้า ตลอดจนประโยชน์อย่างยิ่งไว้ให้กับตนแล้ว แม้มีชีวิตอยู่เพียงวันเดียว ชีวิตเช่นนั้นย่อมประเสริฐ หากไม่ได้บรรลุมรรคผล นิพพานในชาตินี้ ก็ยังเป็นอุปนิสัยติดข้ามชาติไปเบื้องหน้า ย่อมไม่เข้าถึงฐานะแห่งความตกต่ำเป็นธรรมดา

สรุปความว่า บุคคลผู้ไม่ประมาท และเห็นโทษภัยในความประมาท ย่อมแสวงหาสาระของชีวิต ด้วยการประกอบแต่กรรมดี สั่งสมบุญบารมี มีการทำงาน รักษาศีล เจริญภาวนาเป็นต้น อีกทั้งยังพากเพียรเพื่อความหลุดพ้นจากกองทุกข์ และความเสื่อมทั้งปวง ด้วยการเจริญอริศีล อริจิต และอธิปัญญาอยู่เป็นนิจ เขาเหล่านั้นย่อมไม่ควรที่จะเสื่อม ได้ชื่อว่าเดินทางเข้าไปใกล้พระนิพพาน อันเป็นแดนบรมสุขแน่แท้

นี่สมด้วยธรรมภาษิตที่ได้ลิขิตไว้ ณ เบื้องต้นนั้นว่า

อปฺปมาทรโต ภิกฺขุ ปมาเท ภยทสฺสตี วา

อภพฺโป ปรีหานาย นิพฺพานสฺสเสว สนฺตึเก.

ภิกษุยินดีในความไม่ประมาท หรือเห็นภัยในความประมาท

ย่อมเป็นผู้ไม่ควรที่จะเสื่อม (ชื่อว่า) อยู่ใกล้นิพพานเทียว.

มีอรรถาธิบายดังได้พรรณนามาด้วยประการฉะนี้ ฯ

ตัวอย่างการเขียนกระทู้ นักธรรมชั้นเอก แบบที่ ๓

สุขา สงฺฆสฺส สามคฺคี

สมคฺคานญจมุคฺคโห

สมคฺครโต ฌมฺมญฺโฐ

โยคฺกขมา น ๕สฺติ.

ความพร้อมเพรียงของหมู่เป็นสุข การสนับสนุนคนผู้พร้อมเพรียงกันก็เป็นสุข
ผู้ยินดีในคนผู้พร้อมเพรียงกัน ตั้งอยู่ในธรรม ย่อมไม่คลาดจากธรรมอันเกษมจากโยคะ.

บัดนี้จักได้บรรยายขยายความตามธรรมภาษิตที่ได้ลิขิตไว้ ณ เบื้องต้น

เพื่อเป็นแนวทางแห่งการประพฤติปฏิบัติตนของสาธุชนผู้ใคร่ในธรรมสืบไป

อธิบายความว่า ความพร้อมเพรียงของหมู่ให้เกิดสุขนั้น ความพร้อมเพรียงย่อม
ยังประโยชน์ให้เกิดขึ้นในกิจการต่างๆ ตั้งแต่ระดับเล็กที่สุดคือครอบครัว หากได้คู่ครอง
ที่มีศรัทธา ศีล ทิฏฐิ และจาคะที่เสมอกันแล้ว ย่อมเป็นครอบครัวที่มีความพร้อมเพรียง
และมีความสุขในอันจะประกอบกรบุญการกุศลใดๆ ก็ไม่เป็นอันขัดกัน ไม่มีการทะเลาะ
เบาะแว้งด้วยความเห็นไม่ตรงกัน ในระดับชุมชนแล้ว หากเกิดความรักสมัครสมาน
สามัคคีกัน ย่อมเป็นชุมชนที่เจริญมั่นคง จะทำกิจสิ่งใดย่อมสำเร็จด้วยดีและรวดเร็วเพราะ
ไม่ต้องเสียเวลาทำกิจเหล่านั้นตามลำพัง อีกทั้งเป็นการกระชับสายสัมพันธ์ผ่านงานอีกด้วย
ในระดับประเทศแล้ว หากคนในชาติสมัครสมานสามัคคีกัน ย่อมเป็นไปเพื่อความเจริญ
มั่นคงของประเทศ หากที่ศัตรูจะเข้าแทรกแซงได้

นอกจากความพร้อมเพรียงดังกล่าวแล้ว หากครอบครัวใด ชุมชนใด หรือ
ประเทศใด ยังประกอบด้วยศีลด้วยธรรมแล้ว ครอบครัวนั้น ชุมชนนั้น หรือประเทศนั้น
ย่อมประสบความสุขร่มเย็นอย่างยั่งยืน อีกทั้งความพร้อมเพรียงนั้นยังได้ชื่อว่าปฏิบัติตาม
ธรรมอีกด้วย การกระทำที่บุคคลหรือหมู่ได้กระทำไว้แล้วนั่นเองที่จะนำสุขมาให้แก่บุคคล
และหมู่นั้น เปรียบได้กับการหว่านเมล็ดพืชแห่งคุณงามความดีให้เกิดแล้วในบุคคล ครอบครัว
ชุมชน และประเทศชาติ นี้สมด้วยธรรมภาษิตที่มาใน [สังยุตตนิกาย สคาทวรรค](#)
ความว่า

ยาทิสั วปเต พิชั

ดาทิสั ลภเต ผลั

กฤษณการี กฤษณั

ปาปการี จ ปาปกั.

บุคคลหว่านพืชเช่นใด

ย่อมได้ผลเช่นนั้น

ผู้ทำกรรมดีย่อมได้ผลดี

ผู้ทำกรรมชั่วย่อมได้ผลชั่วฯ

อธิบายความว่า บุคคลหว่านพืชเช่นใด ย่อมได้ผลเช่นนั้น บุคคลเพาะปลูกถั่ว ย่อมได้ถั่ว ปลูกงาย่อมได้งา จะปลูกถั่วแล้วออกผลเป็นงา หรือปลูกงาแล้วงอกออกเป็น ถั่วนั้นย่อมเป็นไปไม่ได้ คุณเดียวกันกรรมที่บุคคลได้กระทำลงไปแล้ว ย่อมให้ผลตามชนิด แห่งกรรมที่ตนกระทำไว้ กรรมนั้นเป็นค่ากลางๆ แต่เมื่อประกอบกับคำว่าดีหรือชั่วแล้ว ย่อมแปรผันให้ผลตามประเภทแห่งกรรมนั้นๆ บุคคลสั่งสมกรรมดีไว้แล้ว ย่อมได้รับวิบาก หรือผลแห่งกรรมเป็นความสุขความเจริญแก่ตน บุคคลผู้สั่งสมกรรมชั่วไว้แล้วย่อมได้รับ ผลเป็นความทุกข์เดือดร้อนแก่ตนและผู้อื่น กรรมที่ตนสั่งสมไว้นั้นเองจะเป็นประคูกที่พึง ของบุคคลทั้งในชาตินี้และชาติหน้า **นี้สมด้วยธรรมภาษิตที่มานิ ขุททกนิกาย ธรรมบท**
ความว่า

อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ

โก หิ นาโถ ปโร ลียา

อตฺตนา หิ สฺตนฺเตน

นาคํ ลภติ อุตฺตมํ.

ตนแล เป็นที่พึงแห่งตน

คนอื่นใครเล่าจะเป็นที่พึงได้

บุคคลมีตนฝึกดีแล้ว

ย่อมได้ที่พึงที่หาได้โดยยากฯ

อธิบายความว่า ตนแลเป็นที่พึงแห่งตนนั้น ตนในความหมายแรกคือกรรมที่ตน

๒ ประเภท คือ กุศลกรรม และอกุศลกรรม

กุศลกรรม หรือกรรมดีนั้น เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า "กุศลกรรมบถ ๑๐" ซึ่งควบคุม ความประพฤติทางกาย วาจา และใจของบุคคลให้สงบเรียบร้อย บุคคลผู้ประพฤติปฏิบัติ ตามหลักของกุศลกรรมบถ ๑๐ ประการ ย่อมประสพสุขทั้งในโลกนี้และโลกหน้า ส่วนอกุศลกรรม หรือกรรมชั่วนั้น เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า "อกุศลกรรมบถ ๑๐" ซึ่งแสดงออกมาเป็นการกระทำชั่วทางกาย วาจา และใจ ให้ผลเป็นความทุกข์เดือดร้อนทั้งแก่ตนเองและ

ผู้อื่น อีกทั้งยังส่งผลให้ทุกข์เดือนร้อนทั้งในชาตินี้และชาติหน้าอีกด้วย

บุคคลปรารถนาความสุขทั้งในโลกนี้ โลกหน้า และความสุขอย่างยิ่งแล้วไฉร
พึงหมั่นสั่งสมบุญบ่อยๆ เพราะการสั่งสมบุญนำสุขมาให้ นี่สมด้วยธรรมภาษิตที่มานิ

ขุททกนิกาย ธรรมบท ความว่า

ปุลฺลญฺญเจ ปุริโส กยิรา

กยิรา เถน ปุณฺนบุปฺนํ

ตมฺหิ จนฺทํ กยิราถ

สุโข ปุลฺลญฺสุส อจฺจโย.

ถ้าบุคคลจะทำบุญ

ควรทำบุญนั้นบ่อยๆ

ควรทำความพอใจในบุญนั้น

การสั่งสมบุญนำสุขมาให้ ฯ

อธิบายความว่า ถ้าบุคคลจะกระทำบุญ ควรทำบุญบ่อยๆ อันว่าการทำบุญนั้น

โดยย่อแล้วทำได้ ๓ อย่าง คือ การทำทาน๑ การรักษาศีล๑ การเจริญภาวนา๑ เรียกว่า

บุญกิริยาวัตถุ๓ บุญนั้นเป็นคุณเครื่องแห่งความสุข ความสำเร็จของชีวิต ทั้งในภพนี้และ

ภพหน้า ตลอดจนเป็นเหตุให้บรรลุมรรค ผล นิพพานด้วย คนโบราณมักปลูกฝังลูกหลาน

ของตนให้เป็นคนมีศีลมีธรรม ด้วยการหมั่นทำทาน รักษาศีล และเจริญภาวนาทุกวัน

ให้ลูกหลานเห็นไปพร้อมกับสั่งสอนไปด้วย เรียกว่าชี้ให้ทำ นำให้ดู จนมีภาษิตติดปากว่า

เข้าไฉยยังไม่ได้ให้ทาน เข้านั้นอย่าเพิ่งกินข้าว

วันไฉยยังไม่ได้อาราธนาศีล วันนั้นอย่าเพิ่งออกจากบ้าน

คืนไฉยยังไม่ได้สวดมนต์ทำสมาธิ คืนนั้นอย่าเพิ่งนอน

ซึ่งกลายเป็นแบบแผน และวิถีชีวิตอันดีงามของสังคม ก่อให้เกิดความสงบสุข

ความสมัครสมานสามัคคีกันของคนในบ้าน คนในชุมชน และคนในประเทศ

สรุปความว่า ความพร้อมเพรียงของหมู่จะเกิดขึ้นได้ ต้องเริ่มจากตัวของเราเอง

ก่อน ด้วยการประพฤติตนอยู่ในหลักแห่งศีลธรรมอันดีงาม แล้วชักชวนให้ผู้อื่นให้มาประ

พฤติปฏิบัติธรรมด้วย เริ่มจากครอบครัวหรือคนใกล้ตัวของเราก่อน จากนั้นจึงแผ่ขยายออก

ไปในชุมชน สังคม และเพิ่มจำนวนไปทั่วทั้งประเทศ เรียกว่าเป็นการสร้างคนดีให้เกิดขึ้น

ในสังคม เมื่อคนดีมีมากขึ้นๆ ย่อมเกิดความสงบเรียบร้อย ดีงามของสังคม เกิดเป็นปึกแผ่น

ความมั่นคงของสังคม อันเนื่องมาจากความรักใคร่สามัคคีของคนในชาติ นี้สมดังภาษิตที่
ลือชิตไว้ ณ เบื้องต้นว่า

สุขา สุขุมสุส สามัคคี

สมคุดานญจมุคโค

สมคุดครโต ชุมมฏโฐ

โยคกขมา น ชัสติ.

ความพร้อมเพรียงของหมู่เป็นสุข การสนับสนุนคนผู้พร้อมเพรียงกันก็เป็นสุข
ผู้ยินดีในคนผู้พร้อมเพรียงกัน ตั้งอยู่ในธรรม ย่อมไม่คลาดจากธรรมอันเกษมจากโยคะ.

มีอรรถาธิบายดังได้พรรณนามาด้วยประการฉะนี้ ฯ